

←
Estinnes
© Reporters

Windowdressing of changemaker voor duurzame samenwerking?

International, 2016). Via een aantal activiteiten, zoals workshops en gezamenlijke projecten, wil *Cittaslow International* zijn boodschap uitdragen. Acties en projecten van de leden worden gepresenteerd en bediscussieerd in de Assembly, met als doel tot een gezamenlijk statement te komen en te verduidelijken hoe een bepaalde invulling van de *Cittaslow*-filosofie een bijdrage kan leveren aan het *Cittaslow*-netwerk. De deelnemende *Cittaslow*-gemeenten stemmen in met de ontwikkeling, implementering en promotie van de 'slow' agenda. Via de digitale netwerken delen ze ervaringen, die een inspiratiebron kunnen zijn voor anderen (Cittaslow International, 2016; Rozema, 2018). Gemeenten die lid willen worden, mogen maximaal 50.000 inwoners hebben en moeten een 'slow' profiel kunnen aantonen. Publieke, culturele en wetenschappelijke non-profit-verenigingen kunnen het label *Supporters and Friends* krijgen en bijvoorbeeld ook meewerken aan projecten (Cittaslow International, 2017).

In ons onderzoek hebben wij ons gericht op de motivatie van de Belgische leden om tot het netwerk toe te treden of hun lidmaatschap te bestendigen, maar ook op de inzichten van een aantal steden en gemeenten die géén lid zijn. Naast analyse van een aantal documenten (voornamelijk op de websites van *Cittaslow International*, *Belgium* en *Nederland*) steunen onze inzichten op diepte-interviews met de (Nederlandse) ondervoorzitter van *Cittaslow International*, vijf Belgische leden (Chaufontaine, Estinnes, Lens, Maaseik en Silly¹) en tien niet-leden verspreid over Vlaanderen (Assenede, Balen, Bierbeek, Bilzen, Damme, Haacht, Heusden-Zolder, Hoeilaart, Mortsel, Sint-Laureins). Bij de laatste groep spraken we telkens met experts die, vanuit hun positie, betrokken zijn bij de visievorming en het beleid rond duurzaamheid (inclusief duurzaam toerisme, mobiliteit, woonbeleid, cultuur, lokale economie enz.). Ons uiteindelijke doel is een balans op te maken van de perceptie inzake het (potentieel) belang van dit netwerk en de (mogelijke) impact van het lidmaatschap van *Cittaslow*, inclusief samenwerking, op een duurzamer lokaal beleid.

De Belgische *Cittaslow*-steden: hun motieven om toe te treden

De vzw *Cittaslow Belgium* werd opgericht op 12 januari 2017, op initiatief van de Henegouwse gemeente Silly. In november 2019 waren er zeven Belgische gemeenten lid van de organisatie: Silly, Enghien, Chaufontaine, Estinnes, Lens, Maaseik en het

¹ Enghien heeft niet meegewerkt en Jurbise was nog geen lid ten tijde van het onderzoek

recent aangesloten Jurbise (Cittaslow International, 2016). De Belgische *Cittaslow*-leden presenteren elk hun eigen troeven op hun website om zo kenbaar te maken dat ze effectief een *slow city* zijn. Silly, Enghien, Lens en nieuwkomer Jurbise zijn buurgemeenten en ook de gemeente Estinnes ligt in de nabije omgeving. Deze Henegouwse gemeenten hebben elkaar geïnspireerd om tot het *Cittaslow*-netwerk toe te treden en kunnen worden beschouwd als één cluster, waardoor ze gemakkelijk(er) samen projecten kunnen opzetten.

De meeste respondenten werkten al rond de *slow*-filosofie vóór ze lid werden van *Cittaslow*. Dit is van belang, aangezien een gemeente die wil toetreden op elk van de criteriagroepen (principes) moet scoren vooraleer ze kans maakt om tot het netwerk toe te treden. Ook de ondervoorzitter van *Cittaslow International* en burgemeester van het Nederlandse Midden-Delfland, beaamt dat. Hij voegt eraan toe dat men in Nederland de lat zelfs nog iets hoger legt en veeleisender is inzake de toepassing van de excellentiecriteria. Wordt daaraan voldaan, dan heeft de gemeente ook een sterke identiteit en zijn er meer mensen die de kar kunnen (willen) trekken. Zowel de coördinator als de voorzitter van *Cittaslow Belgium* benadrukt daarnaast het belang van de politiek. Als die er niet voor te vinden is, is het sowieso onbegonnen werk. De opmars van Ecolo als politieke partij is in dit verband een belangrijke factor.

Volgens de coördinator van het Belgische *Cittaslow*-netwerk verschilt het motief om tot het netwerk toe te treden van gemeente tot gemeente. En hij geeft voorbeelden. Door de verzustering van Silly met het Toscaanse dorp San Miniato, dat bij het *Cittaslow*-netwerk was aangesloten, kreeg ook Silly interesse in het *Cittaslow*-verhaal. De interesse van de gemeente Lens in het *Cittaslow*-netwerk lag bij de gezamenlijke benadering en ambitie om de hedendaagse klimaatproblematiek aan te pakken en de interesse in *slow food* (Lens, 2000-2019). Chaufontaine was dan weer gefocust op het verbeteren van zachte mobiliteit om de levenskwaliteit van haar bewoners te garanderen. Niet voor niets behaalde Chaufontaine een *Best Quality of Life Award* in 2014 en is de gemeente een pionier in het sorteren van afval en ijveren voor zuiver water, inclusief de link met het Chaufontaine bronwater. De toetreding van de stad Maaseik is nog een ander verhaal. De stad Maaseik, de Nederlandse gemeente Echt-Susteren en enkele Duitse gemeenten ontwikkelden reeds een samenwerkingsverband in 2008, *Euromosa* genaamd, om de grensproblematiek aan te pakken. In werkgroepen ('laboratoria') zoeken zij naar oplossingen om de burgers bij te staan inzake gezondheidszorg, openbaar vervoer, duurzame energie, etc. (Ll, 2008). Door een bijeenkomst van burgemeesters kwam

Deze bijdrage vormt het raamwerk van een onderzoek rond 'slow tourism'. Omdat de problemen met massatoerisme steeds groter worden, klinkt de roep om op een andere manier te gaan reizen steeds luider. Toeristen wordt gevraagd om zich op hun reisbestemming anders en op een meer duurzame manier te gedragen. Dit kadert echter in een bredere beweging. Lokale overheden voelen zich aangesproken om een (meer) duurzame samenleving voor hun inwoners én bezoekers te creëren door in te zetten op een aantal kernwaarden. Beleid rond gastvrijheid is daar één van; samenwerking een andere.

DOMINIQUE VANNESTE [KU LEUVEN, AFDELING GEOGRAFIE & TOERISME]
ISABEL GEYSSENS [KU LEUVEN, MA TOERISME]

De internationale organisatie *Cittaslow* werd in 1999 opgericht door een Italiaanse burgemeester en is geïnspireerd op de slow movement. Deze bouwt op haar beurt verder op de ideeën van de slow food-beweging, die reeds in 1989 ontstaan was als reactie tegen de globalisering, met onder meer protesten tegen de McDonald's fastfoodrestaurants in Rome (Fullagar et al., 2012; Baldemir et al., 2013). De slow food-beweging wil kwaliteitsvol voedsel garanderen en daarbij zowel rekening houden met het milieu als met de landbouwers die de producten telen. People, Planet en Profit worden in dit concept als kernwaarden gezien (Lumsdon & McGrath, 2010). Hun Manifest weerspiegelt een aantal fundamentele principes (Cittaslow Nederland, 2019), waarbij gestreefd wordt naar de

hoogst mogelijke levenskwaliteit van de inwoners en veel waarde wordt gehecht aan de combinatie van tradities en moderne technieken, sociale cohesie, biodiversiteit en handhaving van waardevolle landschappen. De voorkeur gaat uit naar alternatieve mobiliteit en de ontwikkeling van korte voedselketens, wat ook de versterking van de band tussen stad en platteland impliceert (Cittaslow Nederland, 2019). Dit wordt dan weer vertaald in een uitgebreid aantal 'excellentiecriteria' die gelden als een soort opdrachtsverklaring (Cittaslow Belgium, 2017).

De organisatie heeft een welbepaalde structuur, die vastgelegd is in de statuten. *Cittaslow International* heeft zijn hoofdkwartier in Italië, maar ook een aantal nationale netwerken en leden over gans de wereld (264 leden in 30 landen; Cittaslow